

NEIL
GAIMAN

ΠΟΤΕ
ΚΑΙ
ΠΟΥΘΕΝΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΜΑΡΙΑ ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

ΙΚΑΡΟΣ

ΠΟΤΕ ΚΑΙ ΠΟΥΘΕΝΑ

Τίτλος πρωτοτύπου: *Neverwhere*

© Neil Gaiman, 1996, 1997

© Neil Gaiman, για την παρούσα μορφή του κειμένου 2005, 2009, 2015

© Εκδόσεις Ίκαρος, για την ελληνική έκδοση 2017

«I'm a Believer», του Neil Diamond © 1996 Stonebridge Music and Colgems - EMI Music.

«Πως ξαναπήρε ο Μαρκήσιος το παλτό του» © 2014 Neil Gaiman. Πρώτη έκδοση στον συλλογικό τόμο *Rogues*, George R.R. Martin και Gardner Dozois (επ.)

Μετάφραση από τα αγγλικά: Μαρία Αγγελίδου

Τυπογραφική επιμέλεια: Ελευθερία Κοψιδά

Σχεδιασμός - Εικονογράφηση εξωφύλλου: Χρήστος Κούρτογλου

Στοιχειοθεσία - Σελιδοποίηση: Εκδόσεις Ίκαρος

Εκτύπωση: Μητρόπολις Α.Ε.

Βιβλιοδεσία: Ι. Μπουντάς - Π. Βασιλειάδης Ο.Ε.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με το ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

Πρώτη έκδοση: Απρίλιος 2017

ISBN 978-960-572-149-7

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΚΑΡΟΣ • ΒΟΥΛΗΣ 4, 105 62 ΑΘΗΝΑ • Τ: 210 3225152 • www.ikarosbooks.gr

Neil Gaiman

ΠΟΤΕ ΚΑΙ ΠΟΥΘΕΝΑ

Μετάφραση
Μαρία Αγγελίδου

ΙΚΑΡΟΣ

Είχε τέσσερις μέρες που έτρεχε, παλεύοντας να βγει απ' αυτόν τον λαβύρινθο των τούνελ και των διαδρόμων. Πεινούσε κι ήταν ξεθεωμένη, τόση κούραση δεν την αντέχει ένα κορμί, και δυσκολευόταν ολοένα και περισσότερο με τις πόρτες, με το ζόρι τις άνοιγε. Μετά από τέσσερις μέρες τρέξιμο βρήκε μια κρυψώνα, ένα μικρό λαγούμι στην πέτρα, κάτω από τον κόσμο, όπου ήταν ασφαλής – τουλάχιστον αυτό ήλπιζε, αυτό παρακαλούσε από μέσα της. Κι επιτέλους κοιμήθηκε.

Ο κ. Κρουπ είχε προσλάβει τον Ρος στο τελευταίο Μετέωρο Παζάρι, που είχε γίνει στο αβαείο του Γουέστμινστερ. «Ας πούμε πως θα 'ναι το καναρίνι μας», είχε πει στον κ. Βάντεμαρ.

«Κελαηδάει;» είχε ρωτήσει ο κ. Βάντεμαρ.

«Ω, όχι. Δεν νομίζω. Για το καλό του, δηλαδή, ελπίζω πως δεν κελαηδάει». Ο κ. Κρουπ πέρασε το χέρι του στα μακριά και ίσια κοκκινόξανθα μαλλιά του. «Όχι, καλέ μου φίλε. Μεταφορικά το εννοούσα – ξέρεις, τα πουλάκια που κατεβάζουν στις στοές των ορυχείων». Καταλαβαίνοντας ο κ. Βάντεμαρ κούνησε το κεφάλι-

λι του: ναι, καναρίνι. Πέρα απ' αυτό ο κ. Ρος δεν έμοιαζε καθόλου με καναρίνι. Ήταν πελώριος – σχεδόν το ίδιο ψηλός σαν τον κ. Βάντεμαρ–, πολύ βρομιάρης, σχεδόν τελείως άτριχος και τρομερά λιγόλογος, αν και είχε φροντίσει να πει και στους δυο τους πως του άρεσε να σκοτώνει και ήταν καλός σ' αυτή τη δουλειά· πράγμα που είχε διασκεδάσει τον κ. Κρουπ και τον κ. Βάντεμαρ, όπως θα είχε διασκεδάσει ο Τσένγκις Χαν ακούγοντας έναν νεαρό Μογγόλο να κοκορεύεται, έχοντας μόλις λεηλατήσει το πρώτο του χωριό και κάψει την πρώτη του γιούρτα. Καναρίνι ήταν – και δεν το ήξερε. Κι έτσι ο κ. Ρος, με το λερό μπλουζάκι του και με το τζιν του ξερό από τη βρόμα, πήγαινε μπροστά, ενώ ο Κρουπ και ο Βάντεμαρ με τα κομψά μαύρα τους κοστούμια βάδιζαν πίσω του.

Τέσσερις απλοί τρόποι υπάρχουν για τον παρατηρητή να ξεχωρίσει τον κ. Κρουπ και τον κ. Βάντεμαρ μεταξύ τους: πρώτον, ο κ. Βάντεμαρ είναι δυόμισι κεφάλια ψηλότερος από τον κ. Κρουπ· δεύτερον, ο κ. Κρουπ έχει μάτια αχνογάλανα, σαν ξεθωριασμένη κινέζικη πορσελάνη, ενώ τα μάτια του κ. Βάντεμαρ είναι καστανά· τρίτον, ο κ. Βάντεμαρ φοράει στο δεξί του χέρι τέσσερα δαχτυλίδια φτιαγμένα από τα κρανία τεσσάρων κοράκων, αλλά ο κ. Κρουπ δεν φοράει κανένα κόσμημα· τέταρτον, του κ. Κρουπ του αρέσουν τα λόγια, ενώ ο κ. Βάντεμαρ συνεχώς πεινάει. Κι άλλωστε δεν μοιάζουν καθόλου μεταξύ τους.

Κάτι σαλεύει μέσα στο σκοτάδι της σήραγγας. Το μαχαίρι του κ. Βάντεμαρ είναι στο χέρι του, κι έπειτα δεν είναι πια στο χέρι του, τρέμει κάπου δέκα μέτρα μακριά του. Πάει ως εκεί και το σηκώνει από τη λαβή. Στη λάμα του είναι καρφωμένο ένα γκρίζο ποντίκι – που ανοιγοκλείνει ανήμπορο το στόμα του, καθώς η ζωή φεύγει από μέσα του. Ο κ. Βάντεμαρ λιώνει το κεφάλι του ανάμεσα στον αντίχειρα και τον δείκτη του.

«Αυτό το ποντίκι δεν θα ξαναχορέψει είτε λείπει ο γάτος είτε

όχι», είπε ο κ. Κρουπ και γέλασε με το αστείο του. Ο κ. Βάντεμαρ δεν αντέδρασε. «Όταν λείπει ο γάτος... χορεύουν τα ποντίκια... Το 'πιασες;»

Ο κ. Βάντεμαρ τράβηξε το ποντίκι από τη λάμα του μαχαίριού του κι άρχισε να το μασουλάει σκεπτικός, αρχίζοντας από το κεφάλι. Ο κ. Κρουπ του 'δωσε μια και του το πέταξε από το χέρι. «Κόφ' το», είπε. Ο κ. Βάντεμαρ έβαλε το μαχαίρι στην τσέπη του, μουτρωμένος. «Και μη σκας», του σφύριξε ενθαρρυντικά ο κ. Κρουπ. «Δεν τελειώσανε τα ποντίκια, θα βρεις κι άλλα. Πάμε τώρα, εμπρός! Έχουμε δουλειές. Έχουμε ανθρώπους να βλάψουμε».

Τρία χρόνια στο Λονδίνο δεν τον είχαν αλλάξει τον Ρίτσαρντ, αν κι είχαν αλλάξει τον τρόπο που έβλεπε την πόλη. Πριν έρθει, φανταζόταν την πόλη γκρίζα, ακόμα και μαύρη, έτσι ήταν στις εικόνες που είχε δει. Και τα 'χε χάσει όταν την βρήκε γεμάτη χρώμα. Ήταν μια πόλη με σπίτια χτισμένα με άσπρα και κόκκινα τούβλα, με λεωφορεία κόκκινα και μαύρα ταξί (που συχνά ήταν χρυσά ή πράσινα ή καφέ, πράγμα που στην αρχή τον μπέρδευε πολύ τον Ρίτσαρντ), κατακόκκινα ταχυδρομικά κουτιά, καταπράσινα πάρκα και νεκροταφεία.

Ήταν μια πόλη όπου το πολύ παλιό και το αδέξια καινούργιο στριμώχνονταν δίπλα δίπλα, όχι με αμμηχανία, αλλά σίγουρα χωρίς σέβας· μια πόλη με καταστήματα και γραφεία και εστιατόρια και σπίτια, πάρκα κι εκκλησίες, αγνοημένα μνημεία και ανάκτορα που περιέργως δεν είχαν στάλα ανακτορικού μεγαλείου· μια πόλη μ' εκατοντάδες γειτονιές που είχαν παράξενα ονόματα -Crouch End, Chalk Farm, Earl's Court, Marble Arch- και ήταν πολύ διαφορετικές μεταξύ τους· μια πόλη θορυβώδη, βρόμικη, χαρούμενη, ανάστατη· μια πόλη που ζούσε από τους του-

ρίστες, τους οποίους χρειαζόταν και ταυτόχρονα σιχαινόταν· μια πόλη όπου η μέση ταχύτητα μετακίνησης δεν είχε αλλάξει τα τελευταία τριακόσια χρόνια, παρά τους πέντε αιώνες σπασμωδικών έργων διαπλάτυνσης των δρόμων, που αδέξια προσπαθούσαν να συμβιβάσουν τις ανάγκες της κυκλοφορίας των (ιππήλατων ή των νεότερων μηχανοκίνητων) οχημάτων από τη μια και τις ανάγκες των πεζών από την άλλη· μια πόλη φίσκα με ανθρώπους κάθε χρώματος, νοοτροπίας και είδους.

Όταν πρωτόφτασε, βρήκε το Λονδίνο τεράστιο, παράξενο και βαθιά ακατανόητο· μόνο ο χάρτης του μετρό, αυτή η κομψή, πολύχρωμη τοπογραφική απεικόνιση των υπόγειων γραμμών και σταθμών, του 'δινε μια κάποια αίσθηση τάξης. Σταδιακά συνειδητοποίησε πως ο χάρτης του μετρό ήταν ένα πρακτικό ψέμα, η αποτύπωση μιας φαντασίας και όχι της πραγματικότητας, που έκανε βέβαια ευκολότερη τη ζωή στην πόλη, αλλά δεν είχε καμιά ομοιότητα με την πραγματική μορφή, με το πραγματικό έστω σχήμα της πόλης πάνω από το υπόγειο δίκτυο: σαν ν' ανήκε σε κάποιο κόμμα, έκανε κάποτε την παρομοίωση στο μυαλό του – περήφανος για την ιδέα του. Όταν προσπάθησε, όμως, σ' ένα πάρτι να εξηγήσει σε μια παρέα σαστισμένων αγνώστων την ομοιότητα του χάρτη του μετρό με τον τρόπο που τα πολιτικά κόμματα έβλεπαν και παρουσίαζαν την πραγματικότητα, στάθηκε αδύνατον· και ο Ρίτσαρντ αποφάσισε ν' αφήσει στο μέλλον τα πολιτικά σχόλια σε άλλους.

Συνέχισε να κατανοεί την πόλη αργά, μέσα από μια διαδικασία ώσμωσης και λευκής γνώσης (που είναι σαν τον λευκό θόρυβο, αλλά πιο πληροφοριακή), μια διαδικασία που επιταχύνθηκε, όταν κατάλαβε ότι η Πόλη του Λονδίνου αυτή καθαυτή δεν ξεπερνούσε το ένα τετραγωνικό μίλι, από το Αλντγκέιτ στα ανατολικά ως τη Φλιτ Στριτ και τα δικαστήρια του Ολντ Μπέιλι

στα δυτικά, ένας δήμος μικροσκοπικός όπου τώρα είχαν την έδρα τους οι οικονομικοί οργανισμοί του Λονδίνου. Κι εδώ ήταν που είχαν αρχίσει όλα.

Πριν από δυο χιλιάδες χρόνια το Λονδίνο ήταν ένα μικρό κέλτικο χωριό στη βόρεια όχθη του Τάμεση, όπου έφτασαν και εγκαταστάθηκαν οι Ρωμαίοι. Το Λονδίνο άρχισε να μεγαλώνει, αργά αργά, ώσπου χίλια περίπου χρόνια πιο ύστερα έφτασε κι ενώθηκε με τη μικρή βασιλική πόλη του Γουέστμινστερ ακριβώς στα δυτικά του· και μόλις χτίστηκε η Γέφυρα του Λονδίνου, ενώθηκε και με το Σάουθγουορκ, στην ακριβώς απέναντι όχθη. Και συνεχίσε να μεγαλώνει: τα χωράφια και τα δάση και οι βάλτοι χάνονταν λίγο λίγο κάτω από την πόλη που άνθιζε και πρόκοβε και απλωνόταν συναντώντας στον δρόμο της κι άλλα χωριουδάκια, κι άλλους οικισμούς, σαν το Γουάιτσαπελ και το Ντέτφορντ στ' ανατολικά, το Χάμερσμιθ και το Σέπερντς Μπους στα δυτικά, το Κάμντεν και το Ίσλινγκτον στα βόρεια, το Μπάτερσι και το Λάμπεθ από την άλλη μεριά του Τάμεση στα νότια – καταπίνοντας ό,τι έβρισκε εμπρός της, όπως λίγος χυμένος υδράργυρος απλώνει και μαζεύει μέσα του κι όσες μικρότερες στάλες υπάρχουν γύρω του. Το Λονδίνο συνέχισε να τρώει και να χωνεύει έτσι χωριά και κοινότητες, αφήνοντας μόνο τα ονόματά τους.

Η πόλη μεγάλωσε, έγινε τεράστια και γεμάτη αντιθέσεις. Ήταν καλό μέρος, ωραία πόλη. Αλλά τα καλά μέρη πληρώνονται. Κι επίσης πληρώνουν.

Μετά από λίγο ο Ρίτσαρντ συνειδητοποίησε πως θεωρούσε πια το Λονδίνο αυτονόητο και δεδομένο. Με τον καιρό άρχισε να καμαρώνει πως δεν είχε επισκεφθεί κανένα από τα αξιοθέατα της πόλης (μ' εξαίρεση τον Πύργο του Λονδίνου, εκεί είχε πάει άθελά του συνοδεύοντας τη θεία Μοντ, που είχε κατέβει ένα Σαββατοκύριακο στην πρωτεύουσα).

Η Τζέσικα, όμως, τα άλλαξε όλα αυτά. Κι ο Ρίτσαρντ βρέθηκε πολλά κατά τ' άλλα λογικά Σαββατοκύριακα να πηγαίνει μαζί της σε μέρη όπως η Εθνική Πινακοθήκη και η Πινακοθήκη Τέιτ, όπου έμαθε ότι το πολύωρο περπάτημα στα μουσεία είναι θάνατος για τα πόδια· κι ότι όλα τα καλλιτεχνικά αριστουργήματα του κόσμου μπερδεύονται και γίνονται ένα μετά από λίγο· κι ότι οι τιμές που έχουν το θράσος να χρεώνουν οι καφετέριες των μουσείων για ένα κομματάκι κέικ κι ένα φλιτζάνι τσάι ξεπερνούν κάθε όριο – ακόμα και το όριο της ανθρώπινης φαντασίας.

«Ορίστε, το τσάι σου και το εκλέρ σου», είπε. «Θα μας ερχόταν πιο φτηνά, αν αγοράζαμε έναν απ' αυτούς τους Τιντορέτο».

«Μην υπερβάλλεις», του απάντησε χαμογελαστή η Τζέσικα. «Και πάντως η Τέιτ δεν έχει Τιντορέτο».

«Έπρεπε να πάρω κι εγώ γλυκό, ένα κομματάκι τάρτα κεράσι», είπε ο Ρίτσαρντ. «Θα μπορούσαν ν' αγοράσουν έναν πίνακα του Βαν Γκογκ, με τα λεφτά που θα τους έδιναν».

«Όχι», είπε πολύ σωστά η Τζέσικα. «Δεν θα μπορούσαν».

Ο Ρίτσαρντ είχε γνωρίσει την Τζέσικα πριν από δυο χρόνια, ένα Σαββατοκύριακο που είχε πάει στο Παρίσι. Είχε κυριολεκτικά πέσει πάνω της μέσα στο Λούβρο, ενώ έψαχνε να βρει την παρέα των συναδέλφων του από το γραφείο, που είχαν οργανώσει το ταξίδι. Κοιτάζοντας ένα γιγάντιο γλυπτό έκανε ένα βήμα πίσω κι έπεσε πάνω στην Τζέσικα, που απορροφημένη θαύμαζε ένα τρομακτικά μεγάλο και ιστορικής σημασίας διαμάντι. Προσπάθησε να ζητήσει συγγνώμη: στα γαλλικά που δεν τα μιλούσε, γυρίζοντας αμέσως στα αγγλικά, για να ξαναπροσπαθήσει στα γαλλικά να ζητήσει συγγνώμη που ήταν αναγκασμένος να μιλήσει αγγλικά, ώσπου αντιλήφθηκε ότι η Τζέσικα ήταν όσο Αγγλίδα μπορούσε να είναι μια γυναίκα, και μετά την κέρασε ένα πανάκριβο γαλλικό σάντουιτς κι ένα ποτήρι αφριστό χυμό μήλου που στοίχιζε μια

μικρή περιουσία, για ν' απολογηθεί που την είχε πατήσει άθελά του, και λοιπόν αυτό ήταν, έτσι είχαν αρχίσει όλα. Μετά, βέβαια, στάθηκε αδύνατον να την πείσει την Τζέσικα πως δεν ήταν από τους τύπους που πηγαίνουν στα μουσεία και στις πινακοθήκες.

Τα Σαββατοκύριακα, όταν δεν πήγαιναν σε μουσείο ή σε πινακοθήκη, ο Ρίτσαρντ την ακολουθούσε στα ψώνια της, που συνήθως τα έκανε στην αφθονία της πολυτέλειας του Νάιτσμπριτζ, που απείχε λίγο με τα πόδια κι ακόμα λιγότερο με ταξί από το διαμέρισμά της στο Κένσινγκτον. Ο Ρίτσαρντ την συνόδευε σε γιγάντια, τρομακτικά σχεδόν πολυκαταστήματα σαν το Χάροντς και το Χάρβι Νίκολς, όπου η Τζέσικα έβρισκε τα πάντα, από κοσμήματα και βιβλία μέχρι τα τρόφιμα της βδομάδας.

Τον Ρίτσαρντ τον είχε εντυπωσιάσει η Τζέσικα, που ήταν όμορφη, συχνά αστεία, και σίγουρα θα κατάφερνε κάτι στη ζωή της. Και η Τζέσικα έβλεπε στον Ρίτσαρντ τεράστιο δυναμικό, που με την καθοδήγηση της κατάλληλης γυναίκας θα τον βοηθούσε να γίνει πρώτης τάξεως σύζυγος. Λίγο πιο συγκεντρωμένος αν ήταν, έλεγε από μέσα της. Και του χάριζε βιβλία με τίτλους όπως *Το ντύσιμο των επιτυχημένων και Εκατόν είκοσι πέντε συνήθειες του πετυχημένου άντρα*, και βιβλία για το πώς ο σωστός επιχειρηματίας οργανώνει τις δουλειές του σαν να 'ταν στρατιωτικές εκστρατείες. Και ο Ρίτσαρντ έλεγε πάντα Ευχαριστώ και είχε πάντα τη διάθεση και τον σκοπό να τα διαβάσει. Στον όροφο με τ' αντρικά ρούχα του Χάρβι Νίκολς του διάλεγε τα ρούχα που εκείνη πίστευε ότι έπρεπε να φοράει – κι εκείνος τα φορούσε, τις καθημερινές δηλαδή. Και ένα χρόνο ακριβώς από τη μέρα που πρωτοσυναντήθηκαν, του είπε ότι είχε φτάσει η ώρα να της αγοράσει δαχτυλίδι.

«Γιατί βγαίνεις μαζί της;» τον ρώτησε ο Γκάρι, από το λογιστήριο, δεκαοχτώ μήνες πιο ύστερα. «Είναι τρομακτική».

Ο Ρίτσαρντ κούνησε αρνητικά το κεφάλι του. «Είναι πολύ γλυκιά, άμα την γνωρίσεις καλύτερα».

Ο Γκάρι άφησε το πλαστικό τρολ, που είχε σηκώσει από το γραφείο του Ρίτσαρντ. «Απορώ που σ' αφήνει ακόμα και παίζεις με δαύτα».

«Τέτοιο θέμα δεν έχει τεθεί ποτέ», απάντησε ο Ρίτσαρντ παίρνοντας στο χέρι του ένα από τα μικροσκοπικά κουκλάκια που ήταν παραταγμένα στο γραφείο του. Είχε πλούσια χτυπητή πορτοκαλί χαίτη και ελαφρά σαστισμένο ύφος, σαν να 'χε χαθεί.

Το θέμα, πάντως, είχε τεθεί. Αλλά η Τζέσικα είχε πείσει τον εαυτό της πως η συλλογή των μικρών πλαστικών τρολ του Ρίτσαρντ ήταν απόδειξη χαριτωμένης εκκεντρικότητας, κάτι σαν τη συλλογή των αγγέλων του κ. Στόκτον. Η Τζέσικα είχε αναλάβει να οργανώσει την έκθεση της συλλογής των αγγέλων του κ. Στόκτον – και είχε καταλήξει στο συμπέρασμα πως όλοι οι μεγάλοι άντρες ήταν συλλέκτες. Μόνο που ο Ρίτσαρντ δεν ήταν συλλέκτης. Απλά είχε βρει ένα τρολ στον δρόμο, έξω από το γραφείο, και σε μια προσπάθεια να δώσει έναν ελάχιστο έστω προσωπικό τόνο στον χώρο της δουλειάς του, το είχε μαζέψει και το είχε στολίσει πάνω στην οθόνη του υπολογιστή του. Τους επόμενους μήνες είχαν ακολουθήσει κι άλλα, δώρα συναδέλφων που είχαν αντιληφθεί την προτίμησή του για τα κακάσχημα μικρά πραγματάκια. Είχε δεχτεί τα δώρα τους και τα είχε τοποθετήσει στρατηγικά πάνω στο γραφείο του, δίπλα στα τηλέφωνα και στην κορνιζαρισμένη φωτογραφία της Τζέσικα – η οποία σήμερα είχε κολλημένο ένα κίτρινο post-it στο γυαλί της.

Ήταν Παρασκευή απόγευμα. Ο Ρίτσαρντ το είχε προσέξει πως τα γεγονότα ήταν άναντρα: δεν τολμούσαν να συμβούν το καθένα μόνο του, έρχονταν κι έπεφταν πάνω του όλα μαζί, σαν αγέλη, την ίδια μέρα. Να, παράδειγμα αυτή η συγκεκριμένη Παρα-

σκευή. Που ήταν, η Τζέσικα του το είχε τονίσει τουλάχιστον μια ντουζίνα φορές τον τελευταίο μήνα, η πιο σημαντική μέρα της ζωής του. Όχι βέβαια η πιο σημαντική μέρα της δικής της ζωής. Αυτή η μέρα θα ερχόταν κάποια στιγμή στο μέλλον, όταν –ο Ρίτσαρντ δεν αμφέβαλλε γι’ αυτό καθόλου–, όταν η Τζέσικα θα γινόταν Πρωθυπουργός ή Βασίλισσα ή Θεός. Ήταν, όμως, χωρίς την παραμικρή αμφιβολία, η πιο σημαντική μέρα της ζωής της δικής του. Κι ήταν επομένως φοβερά κρίμα, που παρά το κίτρινο post-it, το κολλημένο στην πόρτα του ψυγείου του και παρά το δεύτερο κίτρινο post-it, κολλημένο αυτό στη φωτογραφία της Τζέσικα στο γραφείο του, ο Ρίτσαρντ την είχε ξεχάσει τελείως. Τελείως κι ολοσχερώς.

Είχε, λοιπόν, στο μυαλό του τον Φάκελο Γουάντςγουερθ, που τον είχε καθυστερήσει και έπρεπε να τον τελειώσει και να τον παραδώσει το γρηγορότερο. Έλεγε άλλη μια στήλη με νούμερα στα χαρτιά μπροστά του· μετά πρόσεξε ότι η σελίδα 17 είχε χαθεί και έπρεπε να την ξανατυπώσει· και προχώρησε στην επόμενη, και στην επόμενη, και ήξερε πως αν τον άφηναν ήσυχο να τελειώσει... αν, θαύμα των θαυμάτων, το τηλέφωνο δεν χτυπούσε... Το τηλέφωνο χτύπησε. Πάτησε το κουμπί της ανοιχτής συνομιλίας.

«Εμπρός; Ρίτσαρντ; Ο Διευθυντής Πωλήσεων θέλει να ξέρει πότε θα 'χεις έτοιμο τον φάκελο».

Ο Ρίτσαρντ κοίταξε το ρολόι του. «Σε πέντε λεπτά, Σίλβια. Είναι σχεδόν έτοιμος. Δεν μου μένει παρά η πρόβλεψη ζημιάς και κέρδους».

«Σ’ ευχαριστώ, Ντικ. Έρχομαι να τον πάρω». Η Σίλβια ήταν η «Ι.Γ. του Δ.Π.», όπως της άρεσε να εξηγεί. Κι ακτινοβολούσε ικανότητα και αποτελεσματικότητα. Ο Ρίτσαρντ έκλεισε το τηλέφωνο, που την ίδια στιγμή ξαναχτύπησε. Και το δάχτυλό του πάτησε ξανά το κουμπί ανοίγοντας τη γραμμή. «Ρίτσαρντ», είπε

η φωνή της Τζέσικα στην ανοιχτή συνομιλία. «Η Τζέσικα είμαι. Δεν το ξέχασες, έτσι;»

«Τι να ξεχάσω;» ρώτησε κι αγωνίστηκε να θυμηθεί τι ήταν αυτό που δεν έπρεπε να ξεχάσει. Κοίταξε τη φωτογραφία της Τζέσικα, μήπως τον βοηθήσει. Και βρήκε πράγματι όλη τη βοήθεια που χρειαζόταν στο κίτρινο post-it, το κολλημένο στο μέτωπό της.

«Ρίτσαρντ; Σήκωσε το ακουστικό».

Σήκωσε το ακουστικό, διαβάζοντας το post-it. «Συγγνώμη, Τζες. Όχι, δεν ξέχασα. Στις επτά στο Ma Maison Italiano. Να βρεθούμε εκεί;»

«Τζέσικα, Ρίτσαρντ. Όχι Τζες». Και μετά από μια σύντομη παύση: «Μετά απ' ό,τι συνέβη την τελευταία φορά; Δεν νομίζω. Εσύ είσαι ικανός να χαθείς μέσα στην ίδια την αυλή σου, Ρίτσαρντ».

Ο Ρίτσαρντ άνοιξε το στόμα του ν' απαντήσει πως ο καθένας θα μπορούσε να μπλέξει την Εθνική Πινακοθήκη με την Εθνική Πινακοθήκη Πορτρέτων· και πως δεν ήταν εκείνη που είχε μείνει όρθια όλη μέρα στη βροχή περιμένοντας (πράγμα που κατά τη γνώμη του δεν ήταν καθόλου χειρότερο από το να περπατήσει μέσα σ' οποιοδήποτε απ' αυτά τα κτίρια ώσπου να τον πονέσουν τα πόδια του). Αλλά το σκέφτηκε καλύτερα και δεν μίλησε.

«Θα έρθω να σε πάρω από το σπίτι σου», είπε η Τζέσικα. «Και θα πάμε μαζί».

«Εντάξει, Τζέσικα. Σύμφωνα. Και – συγγνώμη».

«Έχεις επιβεβαιώσει την κράτησή μας, Ρίτσαρντ. Έτσι δεν είναι;»

«Έτσι», είπε το ψέμα με ύφος σοβαρό και πειστικό ο Ρίτσαρντ. Το δεύτερο τηλέφωνο στο γραφείο του άρχισε να κουδουνίζει επιπίμονα. «Τζέσικα, πρέπει να...»

«Εντάξει», είπε η Τζέσικα κι έκλεισε το τηλέφωνο. Το μεγαλύτερο ποσό που είχε ποτέ ξοδέψει ο Ρίτσαρντ στη ζωή του ήταν για το δαχτυλίδι των αρραβώνων που χάρισε στην Τζέσικα πριν

από δεκαοχτώ μήνες. Το είχε αγοράσει από το κοσμηματοπωλείο του Χάροντς. Σήκωσε το δεύτερο τηλέφωνο.

«Ντικ, γεια», είπε ο Γκάρι. «Εγώ είμαι, ο Γκάρι». Ο Γκάρι καθόταν λίγα γραφεία πιο πέρα. Ο Ρίτσαρντ τον είδε να του γνέφει από το δικό του γραφείο, που δεν είχε ούτε ένα πλαστικό κουκλάκι πάνω του. «Ισχύει; Θα πάμε για ποτό; Είχαμε πει να κουβεντιάσουμε λιγάκι τον Φάκελο Μέρσαμ».

«Κλείσε το τηλέφωνο, Γκάρι. Φυσικά και ισχύει». Ο Ρίτσαρντ ακούμπησε το ακουστικό στη θέση του. Είχε γραμμένο ένα νούμερο κάτω κάτω στο post-it. Το είχε γράψει ο ίδιος αυτό το post-it, ένα σημείωμα στον εαυτό του, πριν από βδομάδες. Και είχε κλείσει τραπέζι· ήταν σχεδόν σίγουρος γι' αυτό. Αλλά δεν είχε επιβεβαιώσει την κράτηση. Σκόπευε να το κάνει κι όλο το είχε στον νου του, αλλά ήταν συνέχεια πνιγμένος στη δουλειά, κι εξάλλου ήξερε πως είχε καιρό ακόμα. Τα γεγονότα, όμως, έρχονται κοπαδιαστά...

Η Σίλβια τώρα στεκόταν δίπλα του. «Ντικ; Ο Φάκελος Γουάιντγουερθ;»

«Σχεδόν έτοιμος, Σίλβια. Περίμενε ένα λεπτάκι, εντάξει;»

Σχημάτισε τον αριθμό στο καντράν, περίμενε κι ένας στεναγμός ανακούφισης ξέφυγε από τα χείλη του, όταν κάποιος απάντησε: «Ma Maison. Μπορώ να σας εξυπηρετήσω;»

«Ναι», είπε ο Ρίτσαρντ. «Ένα τραπέζι για τρεις, γι' απόψε. Νομίζω πως έχω κάνει κράτηση. Αν έχω, τότε επιβεβαιώνω την κράτηση. Αν όχι, θα ήθελα να το κλείσω γι' απόψε. Παρακαλώ». Όχι, δεν είχαν κρατημένο τραπέζι γι' απόψε στο όνομα Μείχιου. Ούτε στο όνομα Στόκτον. Ούτε στο όνομα Μπάρτραμ – που ήταν το επίθετο της Τζέσικα. Και για να κλείσει γι' απόψε...

Δεν ήταν οι λέξεις αυτές καθαυτές που τον ενόχλησαν τον Ρίτσαρντ· ήταν ο τόνος της φωνής, που του 'δωσε την πληροφορία. Ένα τραπέζι γι' απόψε έπρεπε βέβαια να το 'χει κλείσει χρό-

νια πριν – ει δυνατόν από τους γονείς του Ρίτσαρντ, υπαινίχθηκε η φωνή. Ένα τραπέζι γι' απόψε ήταν αδύνατον: ακόμα κι αν έρχονταν ο Πάπας ο ίδιος, ο Πρωθυπουργός και ο Πρόεδρος της Γαλλίας μαζί... αν έρχονταν απόψε χωρίς επιβεβαιωμένη κράτηση, θα τους έδιωχναν. Με το χαμόγελο, κι ευγενικά. Αλλά θα τους πετούσαν έξω. «Μα είναι για τον προϊστάμενο της μνηστής μου. Το ξέρω ότι θα έπρεπε να έχω τηλεφωνήσει νωρίτερα. Μόνο τρεις είμαστε, δεν μπορείτε σας παρακαλώ...»

Του έκλεισαν το τηλέφωνο.

«Ρίτσαρντ;» είπε η Σίλβια. «Ο Δ.Π. περιμένει».

«Δες», ρώτησε ο Ρίτσαρντ, «λες να μου δώσουν τραπέζι, αν τους ξαναπάρω και τους προτείνω παραπάνω χρήματα;»

Στο όνειρό της ήταν όλοι μαζί στο σπίτι. Οι γονείς της, ο αδελφός της, η μικρή της αδελφή. Στέκονταν όλοι μαζί στη σάλα του χορού και την κοίταζαν. Ήταν όλοι τους χλωμοί, σοβαροί. Η Πόρσια, η μαμά της, την άγγιξε στο μάγουλο και της είπε ότι κινδύνευε. Στο όνειρό της η Ντορ γέλασε κι απάντησε πως το ήξερε. Η μαμά της κούνησε το κεφάλι της: Όχι, όχι – κινδύνευε *τόρα*. Αυτή τη στιγμή.

Η Ντορ άνοιξε τα μάτια. Κι είδε την πόρτα ν' ανοίγει σιγανά, πολύ σιγανά. Κράτησε την ανάσα της. Βήματα στις πέτρινες πλακές. Μπορεί να μη με καταλάβει, σκέφτηκε. Μπορεί να φύγει. Κι ύστερα, απελπισμένη, σκέφτηκε: Πεινάω.

Τα βήματα δίστασαν. Ήταν καλά κρυμμένα, το ήξερε, κάτω από ένα σωρό εφημερίδες και κουρέλια. Και υπήρχε περίπτωση ο εισβολέας να μη θέλει το κακό της. Μπορεί άραγε ν' ακούσει τους χτύπους της καρδιάς μου; αναρωτήθηκε. Και τότε τα βήματα πλησίασαν και κατάλαβε τι έπρεπε να κάνει και τρόμαξε. Ένα χέρι πα-

ραμέρισε ό,τι την σκέπαζε και βρέθηκε να κοιτάζει ένα ανέκφραστο, άτριχο πρόσωπο, που ζάρωσε σ' ένα κακό χαμόγελο. Τότε το κορμί της μαζεύτηκε, τινάχτηκε, συσπάστηκε και η λάμα του μαχαριού που σημάδευε την καρδιά της την χτύπησε στο μπράτσο.

Ός εκείνη τη στιγμή δεν το πίστευε ό,τι θα μπορούσε να το κάνει. Δεν το πίστευε ό,τι θα 'ταν ποτέ αρκετά γενναία ή αρκετά τρομαγμένη ή αρκετά απελπισμένη, ώστε να το τολμήσει. Τώρα, όμως, σήκωσε το ένα της χέρι στο στήθος του και άνοιξε...

Έπεσε πάνω της ένα βάρος υγρό και ζεστό, που κολλούσε. Κι εκείνη ξεγλίστρησε κάτω από τον άντρα και ξέφυγε από το κορμί του και βγήκε παραπατώντας από το δωμάτιο.

Απέξω, στο στενό και χαμηλοτάβανο τούνελ, σκουντουφλησε στον τοίχο κοντανασαίνοντας, πνιγμένη σχεδόν απ' τ' αναφιλητά. Είχε ξοδέψει και την τελευταία στάλα της δύναμής της· ήταν χαμένη. Ο πόνος ανέβηκε στον ώμο της, βάλθηκε να την χτυπάει με ρυθμό. Το μαχαίρι, σκέφτηκε. Αλλά είχε ξεφύγει.

«Για κοίτα», είπε μια φωνή στα αριστερά της. «Γλύτωσε από τον κ. Ρος. Δεν το περίμενα, κύριε Βάντεμαρ». Η φωνή βρομούσε. Ακουγόταν λες κι έσταζε καφετιά γλίτσα.

«Ούτ' εγώ, κύριε Κρουπ», είπε μια ουδέτερη φωνή στα δεξιά της. Ένα φως άναψε, τρεμόπαιξε. «Από μας πάντως», είπε ο κ. Κρουπ με τα μάτια του να γυαλίζουν στο σκοτάδι κάτω από τη γη, «δεν θα γλυτώσει».

Η Ντορ τον χτύπησε με το γόνατό της στην κοιλιά και το 'βαλε στα πόδια, κρατώντας με το δεξί της χέρι τον αριστερό της ώμο.

Τρέχοντας στα τυφλά.

«Ντικ;»

Ο Ρίτσαρντ προσπάθησε να αποφύγει τη διακοπή. Κόντευε να

ξεναπάρει τη ζωή στον έλεγχό του, τώρα. Λίγη ώρα μόνο χρειάζεται ακόμα...

Ο Γκάρι τον φώναξε ξανά. «Ντικ; είναι εξίμισι».

«Τι ώρα είναι;» Χαρτιά και μολύβια και ντοσιέ και τρολ χοροπήδησαν και μπήκαν ανάκατα στον χαρτοφύλακα του Ρίτσαρντ. Την έκλεισε απότομα και ξεκίνησε βιαστικά.

Τρέχοντας σχεδόν φόρεσε το παλτό του. Ο Γκάρι τον ακολούθησε. «Φύγαμε για ποτό, δηλαδή;»

«Ποτό; Τι ποτό;»

«Είχαμε πει ότι θα βγαίναμε απόψε να κουβεντιάσουμε τον Φάκελο Μέρσαμ. Το ξέχασες;»

Απόψε ήταν; Ο Ρίτσαρντ κοντοστάθηκε. Αν ποτέ συμπεριλάβαναν την έλλειψη οργάνωσης στα ολυμπιακά αθλήματα, σκέφτηκε, σίγουρα θα 'ταν ο ιδανικός για να εκπροσωπήσει τη Βρετανία. «Γκάρι», είπε, «συγγνώμη. Τα 'κανα θάλασσα. Πρέπει να βγω με την Τζέσικα απόψε. Έχουμε καλέσει το αφεντικό της για φαγητό».

«Τον κύριο Στόκτον; Της γνωστής οικογενείας; Τον Στόκτον;» Ο Ρίτσαρντ κούνησε καταφατικά το κεφάλι του. Κατέβηκαν τρεχάτοι τα σκαλιά. «Είμαι σίγουρος πως θα διασκεδάσεις με την ψυχή σου», είπε χαιρέκακα ο Γκάρι. «Τα χαιρετίσματά μου στο Τέρας του Μαύρου Βάλτου».

«Η Τζέσικα είναι από το Έλφορντ, Γκάρι. Και παραμένει το φως και ο έρωτας της ζωής μου. Σ' ευχαριστώ που της στέλνεις τα χαιρετίσματά σου». Είχαν ήδη φτάσει στο ισόγειο και ο Ρίτσαρντ όρμησε σαΐτα στις αυτόματες πόρτες, που θεαματικά αρνήθηκαν ν' ανοίξουν.

«Είναι περασμένες έξι, κύριε Μείχιου», είπε ο κ. Φίγκις, ο φρουρός του κτιρίου. «Πρέπει μόνο να υπογράψετε για να βγείτε».

«Αυτό μου έλειπε», είπε ο Ρίτσαρντ, χωρίς να απευθύνεται σε κανέναν συγκεκριμένα. «Αυτό μου έλειπε».

Ο κ. Φίγκις μύριζε ανεπαίσθητα φαρμακευτικό λάδι για εντριβές κι οι φήμες έλεγαν πως είχε στην κατοχή του μια εγκυκλοπαιδική συλλογή «μαλακής» πορνογραφίας. Φρουρούσε τις πόρτες με προσοχή που άγγιζε τα όρια της παράνοιας· δεν μπορούσε να το χωνέψει, που κάποιιο βράδυ είχαν εξαφανιστεί στα καλά καθούμενα όλοι οι υπολογιστές ενός ορόφου, μαζί με δυο φοίνικες εσωτερικού χώρου και το χαλί από το γραφείο του Δ.Π., ένα πανάκριβο Αξμίνστερ.

«Δηλαδή το ποτό μας αναβάλλεται;»

«Συγγνώμη, Γκάρι. Μπορείς τη Δευτέρα;»

«Φυσικά. Μια χαρά μπορώ. Τα λέμε τη Δευτέρα».

Ο κ. Φίγκις κοίταξε εξεταστικά τις υπογραφές τους, σιγουρεύτηκε πως δεν είχαν πάνω τους ούτε υπολογιστές ούτε φοίνικες εσωτερικού χώρου ούτε χαλιά, πάτησε ένα κουμπί κάτω από το γραφείο του και η πόρτα άνοιξε.

«Πόρτες», είπε ο Ρίτσαρντ.

Η υπόγεια σήραγγα διακλαδίστηκε, χωρίστηκε στα δυο. Προχώρησε χωρίς να σκεφτεί, σκυφτή στα τούνελ, σκοντάφτοντας, στρίβοντας, τρέχοντας. Πίσω της ακολουθούσαν ο κ. Κρουπ και ο κ. Βάντεμαρ, ήρεμοι κι ευδιάθετοι σαν βικτοριανοί αξιωματούχοι στο Κρίσταλ Πάλας. Όποτε έφταναν σε κάποια διακλάδωση της σήραγγας, ο κ. Κρουπ γονάτιζε κι έβρισκε τα ίχνη από το αίμα. Αυτά ακολουθούσαν. Ήταν σαν τις ύαινες. Κούραζαν το θήραμά τους. Μπορούσαν να περιμένουν. Είχαν στη διάθεσή τους όλον τον χρόνο του κόσμου.

Για αλλαγή, ο Ρίτσαρντ είχε αυτή τη φορά την τύχη με το μέρος του. Βρήκε αμέσως ένα μαύρο ταξί μ' έναν ιδιαίτερα ενθουσιώδη οδηγό, που τον πήγε σπίτι του από δρόμους απίστευτους, δρόμους που ο Ρίτσαρντ δεν ήξερε ότι υπήρχαν, αγορεύοντας ταυτόχρονα χωρίς σταματημό (αφού είχε μέσα επιβάτη ζωντανό, που να καταλαβαίνει τ' αγγλικά) για το αδιανόητο κυκλοφοριακό πρόβλημα στο κέντρο του Λονδίνου, για την καλύτερη δυνατή αντιμετώπιση της εγκληματικότητας και για τα φλέγοντα πολιτικά θέματα της ημέρας. Ο Ρίτσαρντ βγήκε μ' έναν σάλτο από το ταξί, αφήνοντας πίσω φιλοδώρημα και τον χαρτοφύλακά του, κατάφερε να προλάβει το ταξί πριν βγει στον κεντρικό δρόμο, ξαναπαίρνοντας έτσι τον χαρτοφύλακά του, κι ανέβηκε τρέχοντας τις σκάλες ως το διαμέρισμά του. Γδυνόταν ήδη, καθώς έμπαινε στο χολ: από την πόρτα πέταξε τον χαρτοφύλακα στον καναπέ, έβγαλε τα κλειδιά από την τσέπη του και τ' ακούμπησε με προσοχή στο τραπέζακι της εισόδου, για να 'ναι σίγουρος πως δεν θα τα ξεχάσει.

Μετά όρμησε στην κρεβατοκάμαρα. Χτύπησε το κουδούνι. Ο Ρίτσαρντ, με το καλύτερό του κοστούμι μισοφορεμένο, εμφανίστηκε στο θυροτηλέφωνο.

«Ρίτσαρντ; Η Τζέσικα είμαι. Είσαι έτοιμος, ελπίζω».

«Ω, ναι. Κατεβαίνω». Φόρεσε παλτό και βγήκε τρέχοντας χτυπώντας με φόρα την πόρτα πίσω του. Η Τζέσικα τον περίμενε στη βάση της σκάλας. Πάντα εκεί τον περίμενε. Δεν της άρεσε το διαμέρισμά του· την έκανε να νιώθει ανυπόφορα γυναίκα. Υπήρχε πάντα περίπτωση να βρει κάποιο σλιπάκι του Ρίτσαρντ, σχεδόν οπουδήποτε, για να μη μιλήσει και για τους ξερούς λεκέδες από οδοντόπαστα στον νιπτήρα του μπάνιου: όχι, δεν ήταν για την Τζέσικα αυτό το διαμέρισμα.

Η Τζέσικα ήταν πολύ όμορφη. Τόσο όμορφη, που ώρες ώρες ο Ρίτσαρντ έπιανε τον εαυτό του να την κοιτάζει και να αναρω-

τιέται, Πώς και τα 'χει μαζί μου αυτή η γυναίκα; Κι όταν έκαναν έρωτα, πάντα στο στυλάτο διαμέρισμα της Τζέσικα στο μοντέρνο Κένσινγκτον, στο μπρούντζινο κρεβάτι της Τζέσικα με τα λινά άσπρα σεντόνια (γιατί της το είχαν πει οι γονείς της, τα πουπουλένια παπλώματα είναι δείγμα παρακμής) – όταν στο σκοτάδι, μετά, τον έσφιγγε στην αγκαλιά της και οι μακριές καστανές της μπούκλες έπεφταν στο στήθος του και του ψιθύριζε πόσο πολύ τον αγαπούσε, τότε της έλεγε πως την αγαπούσε κι αυτός και πως ήθελε να μείνουν για πάντα μαζί – και το πίστευαν και οι δυο ότι έτσι ήταν.

«Μα το Θεό, κύριε Βάντεμαρ. Πάει πιο σιγά».

«Πιο σιγά, κύριε Κρουπ».

«Πρέπει να 'χει χάσει πολύ αίμα, κύριε Βάντεμαρ».

«Ωραίο αίμα, κύριε Κρουπ. Ωραίο υγρό αίμα».

«Σε λίγο, λοιπόν».

Κλικ: το άνοιγμα ενός σουγιά, κρότος κούφιος και μοναχός και μαύρος.

«Ρίτσαρντ; Τι κάνεις;» ρώτησε η Τζέσικα.

«Τίποτα, Τζέσικα».

«Μη μου πεις ότι ξέχασες τα κλειδιά σου;»

«Όχι, Τζέσικα». Ο Ρίτσαρντ σταμάτησε να ψάχνεται κι έχωσε τα χέρια του βαθιά στις τσέπες του παλτού του.

«Να σου πω: απόψε που θα συναντήσεις τον κ. Στόκτον», είπε η Τζέσικα, «να θυμάσαι πως δεν είναι απλά ένας πολύ σημαντικός άνθρωπος. Είναι από μόνος του μια ολόκληρη επιχείρηση».

«Ανυπομονώ», είπε ο Ρίτσαρντ.

«Τι είπες;»

«Ανυπομονώ», επανέλαβε με περισσότερο ενθουσιασμό ο Ρίτσαρντ.

«Αχ, περπάτα πιο γρήγορα», είπε η Τζέσικα, που είχε αρχίσει ν' ακτινοβολεί μιαν αύρα, η οποία σε μια κατώτερη γυναίκα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί εκνευρισμός. «Δεν πρέπει ν' αφήσουμε τον κ. Στόκτον να μας περιμένει».

«Όχι, Τζες».

«Μη με λες έτσι, Ρίτσαρντ. Τα σιχαίνομαι τα υποκοριστικά. Είναι μειωτικά».

«Σας περισσεύουν τίποτα ψιλά;» Ο άντρας καθόταν στο κατώφλι μιας πόρτας. Τα γένια του ήταν κίτρινα και γκρίζα, τα μάτια του βαθιά χωμένα στις κόγχες τους, σκοτεινά. Μια χειρόγραφη πινακίδα κρεμόταν μ' έναν σπάγκο από τον λαιμό του στο στήθος του, δηλώνοντας σ' όποιον είχε μάτια να την διαβάσει ότι ήταν άστεγος και πεινασμένος. Δεν είχε ανάγκη την πινακίδα για να τα πει αυτά· ο Ρίτσαρντ έψαχνε κιόλας στην τσέπη του να βρει ψιλά.

«Ρίτσαρντ. Δεν προλαβαίνουμε», είπε η Τζέσικα, που έδινε χρήματα μόνο στις φιλανθρωπικές και έκανε αποκλειστικά ηθικές επενδύσεις. «Κοίτα, θέλω να κάνεις καλή εντύπωση, είσαι ο αρραβωνιαστικός μου. Κι είναι σημαντικό ο μελλοντικός σύζυγος να κάνει καλή εντύπωση». Ξάφνου το μέτωπό της ζάρωσε. «Ω Ρίτσαρντ», είπε και τον αγκάλιασε για μια στιγμή. «Σ' αγαπώ. Το ξέρεις, έτσι δεν είναι;»

Και ο Ρίτσαρντ έγνεψε πως ναι, το ήξερε.

Η Τζέσικα κοίταξε το ρολόι της και τάχυνε το βήμα της. Διακριτικά ο Ρίτσαρντ πέταξε ένα νόμισμα της μιας λίρας στον άντρα, που το 'πιασε στον αέρα με το βρόμικο χέρι του.

«Δεν υπήρχε πρόβλημα με την κράτησή μας, έτσι;» ρώτησε η

Τζέσικα. Και ο Ρίτσαρντ, που δεν τα κατάφερνε στα ψέματα όταν τον ρωτούσε κανείς καταπρόσωπο, είπε μόνο «Α».

Είχε πάρει λάθος δρόμο – η στοά τέλειωνε σ’ έναν τυφλό τοίχο. Κανονικά αυτό δεν θα την σταματούσε, αλλά τώρα ήταν τόσο κουρασμένη, τόσο πεινασμένη, και πονούσε τόσο... Έγειρε στον τοίχο, ένωσε τα τραχιά τούβλα στο μάγουλό της. Ανάσαινε κοφτά, πνιχτά, με λόξιγκα κι αναφιλητά. Το μπράτσο της κρύωνε, το αριστερό της χέρι είχε μουδιάσει. Δεν μπορούσε να προχωρήσει. Είχε αρχίσει να νιώθει τον κόσμο όλο και πιο μακρινό. Ήθελε να σταθεί, να ξαπλώσει κάτω, να κοιμηθεί για εκατό χρόνια.

«Α, μα τη μαύρη μικρή ψυχή μου, κύριε Βάντεμαρ, βλέπεις αυτό που βλέπω;» Η φωνή ακούστηκε σιγανή, κοντά της: την είχαν πλησιάσει φαίνεται περισσότερο απ’ όσο νόμιζε. «Βλέπω, βλέπω, κάτι βλέπω, κάτι που...»

«Σ’ ένα λεπτάκι θα ’ναι πεθαμένο, κύριε Κρουπ», είπε η ουδέτερη ανέκφραστη φωνή από πάνω της.

«Ο εργοδότης μας θα χαρεί».

Και το κορίτσι μάζεψε ό,τι μπόρεσε να βρει βαθιά στα μύχια της ψυχής του, στα μύχια του πόνου και της αγωνίας και του φόβου. Ήταν τελειωμένη, εξαντλημένη, απίστευτα κουρασμένη. Δεν είχε πού να πάει, δεν είχε στάλα δύναμη, δεν είχε καιρό. «Ακόμα κι αν είναι η τελευταία πόρτα που ανοίγω», προσευχήθηκε βουβά στους Ναούς και στις Αψίδες. «Κάπου... οπουδήποτε... όπου θα ’μαι ασφαλής...» και μετά, αλαφιασμένη, σκέφτηκε: «Σε κάποιον».

Κι ενώ έχανε τις αισθήσεις της, δοκίμασε ν’ ανοίξει μια πόρτα.

Την έπαιρνε κιόλας το σκοτάδι, όταν άκουσε τη φωνή του κ. Κρουπ – έφτασε από μακριά στ’ αυτιά της. «Μα... Διάβολε! Τι στο...;»

Η Τζέσικα και ο Ρίτσαρντ κατηφόριζαν τον δρόμο προς το εστιατόριο. Είχε περάσει το χέρι της στο μπράτσο του και περπατούσε όσο γρήγορα της επέτρεπαν οι ψηλοτάκουνες γόβες της. Εκείνος έβαζε τα δυνατά του για να την προλαβαίνει. Περπατούσαν σ' έναν δρόμο με ψηλά σκοτεινά κτίρια, εγκαταλελειμμένα, έρημα και σκοτεινά.

«Δεν σε πιστεύω! Τους υποσχέθηκες στ' αλήθεια πενήντα λίρες για να σου δώσουν το τραπέζι μας; Ρίτσαρντ, είσαι ηλίθιος». Τα σκούρα μάτια της Τζέσικα πετούσαν σπίθες. Όχι, δεν το 'βρισκε καθόλου διασκεδαστικό.

«Είχαν χάσει την κράτησή μου. Και δεν είχαν ούτε ένα ελεύθερο τραπέζι γι' απόψε». Τα βήματά τους σαν να 'καναν ηχώ στους ψηλούς τούβλινους τοίχους του έρημου δρόμου.

«Θα μας βάλουν σίγουρα δίπλα στην κουζίνα», αναστέναξε η Τζέσικα. «Ή στην πόρτα. Τους είπες ότι ήταν για τον κ. Στόκτον;»

«Ναι», απάντησε ο Ρίτσαρντ.

Η Τζέσικα αναστέναξε ξανά. Τον έσερνε, όταν μια πόρτα άνοιξε στον τοίχο λίγο πιο μπροστά και κάποιος βγήκε και στάθηκε για μια ατελείωτη φοβερή στιγμή, προσπαθώντας να μην πέσει, και τέλος σωριάστηκε κατάχαμα, στο πεζοδρόμιο. Ο Ρίτσαρντ ανατρίχιασε και στάθηκε ακίνητος. Η Τζέσικα τον τράβηξε να προχωρήσει.

«Δοιπόν: όταν θα μιλάς με τον κ. Στόκτον, φρόντισε να μην τον διακόπτεις. Και να μη διαφωνείς μαζί του – δεν του αρέσουν όλοι διαφωνούν μαζί του. Όταν λέει κάτι αστείο, να γελάς. Όταν δεν είσαι βέβαιος πως αυτό που είπε είναι αστείο, τότε κοίτα εμένα. Θα σου κάνω νόημα... εεε... θα χτυπάω το δάχτυλό μου στο τραπέζι».

Είχαν φτάσει στο πρόσωπο το πεσμένο στο πεζοδρόμιο. Η Τζέσικα το προσπέρασε. Ο Ρίτσαρντ δίστασε. «Τζέσικα;»

«Έχεις δίκιο, θα νομίσει ίσως πως βαριέμαι», απάντησε η Τζέ-

σικα. «Α, το βρήκα», είπε ευχαριστημένη. «Αν έχει πει αστείο, θα τρίβω το αυτί μου».

«Τζέσικα;» Δεν μπορούσε να το πιστέψει ότι εκείνη δεν είχε δει τον άνθρωπο τον πεσμένο κατάχαμα.

«Τι;» Δεν της άρεσε που την διέκοψε.

«Κοίτα».

Της έδειξε το πεζοδρόμιο. Ένας μικρός σωρός, πεσμένος μπρούμυτα, τυλιγμένος σε ρούχα χοντρά. Η Τζέσικα πήρε τον Ρίτσαρντ από το χέρι και τον τράβηξε προς το μέρος της. «Α, ναι. Άμα τους δώσεις σημασία, Ρίτσαρντ, να το ξέρεις, πας χαμένος. Στην πραγματικότητα όλοι έχουν σπίτια, μη φαντάζεσαι πως δεν έχουν. Άσ' την να κοιμηθεί και θα συνέλθει από το μεθύσι, είμαι σίγουρη». Άσ' την; Ο Ρίτσαρντ κοίταξε καλύτερα. Ήταν πράγματι κορίτσι. «Και έχω πει στον κ. Στόκτον...» συνέχισε η Τζέσικα. «Ρίτσαρντ; Τι κάνεις;»

«Δεν είναι μεθυσμένη», είπε ο Ρίτσαρντ. «Τραυματισμένη είναι». Κοίταξε τα δάχτυλά του. «Αιμορραγεί».

Η Τζέσικα τον κοίταξε, σαστισμένη, εκνευρισμένη. «Θ' αργήσουμε», του είπε.

«Είναι τραυματισμένη».

Η Τζέσικα κοίταξε το κορίτσι στο πεζοδρόμιο. Προτεραιότητες· ο Ρίτσαρντ δεν ήξερε να βάζει προτεραιότητες. «Ρίτσαρντ. Θ' αργήσουμε. Κάποιος άλλος θα περάσει. Κάποιος άλλος θα την βοηθήσει».

Το πρόσωπο του κοριτσιού ήταν βρόμικο, τα ρούχα της μουσκεμένα από το αίμα. «Είναι τραυματισμένη», ξανάπε μόνο. Και είχε ένα ύφος, που η Τζέσικα δεν το είχε ξαναδεί.

«Ρίτσαρντ», άρχισε απειλητικά, κι ύστερα υποχώρησε κάπως και πρότεινε κάτι συμβιβαστικό. «Πάρε το 100 και κάλεσε ασθενοφόρο. Άντε, γρήγορα».

Ξαφνικά τα μάτια του κοριτσιού άνοιξαν, άσπρα, διάπλατα, μεγάλα πάνω σ' ένα πρόσωπο που έμοιαζε με λεκέ από βρόμα και αίμα. «Όχι, όχι στο νοσοκομείο, σας παρακαλώ. Θα με βρουν. Πηγαίνετε με κάπου να μην κινδυνεύω. Σας παρακαλώ». Η φωνή της ήταν αδύναμη.

«Αιμορραγείς», είπε ο Ρίτσαρντ. Προσπάθησε να δει από πού είχε βγει, αλλά ο τοίχος δεν είχε ούτε πόρτα ούτε τίποτα. Μόνο τούβλα. Χτισμένα το ένα πάνω στο άλλο. Γύρισε το βλέμμα του ξανά στο κορίτσι και ρώτησε: «Γιατί όχι στο νοσοκομείο;»

«Βοηθήστε με!» ψιθύρισε το κορίτσι. Και τα μάτια του έκλεισαν.

Την ξαναρώτησε: «Γιατί δεν θέλεις να πας στο νοσοκομείο;» Αυτή τη φορά δεν πήρε απάντηση.

«Όταν θα καλέσεις το ασθενοφόρο», είπε η Τζέσικα, «μην τους δώσεις το όνομά σου. Μπορεί να σε καλέσουν για κατάθεση ή δεν ξέρω τι άλλο και θ' αργήσουμε και δεν θέλω να χαλάσει αυτή η βραδιά εξαιτίας... Ρίτσαρντ; Τι κάνεις;»

Ο Ρίτσαρντ είχε σηκώσει το κορίτσι στην αγκαλιά του. Του φάνηκε πανάλαφρη. «Θα την πάω σπίτι μου, Τζες. Δεν μπορώ να την αφήσω έτσι. Πες στον κ. Στόκτον ότι λυπάμαι πολύ, αλλά δεν γινόταν αλλιώς. Είμαι βέβαιος πως θα καταλάβει».

«Ρίτσαρντ Όλιβερ Μείχιου», είπε ψυχρά η Τζέσικα. «Άσε κάτω αυτό το κορίτσι κι έλα εδώ αυτή τη στιγμή. Αλλιώς ο αρραβώνας μας διαλύεται, τώρα αμέσως. Σε προειδοποιώ».

Ο Ρίτσαρντ ένιωσε την πηχτή ζέστη του αίματος να ποτίζει το πουκάμισό του. Κάποιες φορές, σκέφτηκε, δεν μπορείς να κάνεις τίποτα. Και γύρισε. Κι έφυγε.

Η Τζέσικα έμεινε εκεί, στο πεζοδρόμιο, και τον κοίταζε να της χαλάει τη μεγάλη βραδιά της. Ένιωσε τα μάτια της να τσούζουν απ' τα δάκρυα. Μετά από λίγο έπαψε να τον βλέπει. Και τότε, τότε μόνο είπε με δυνατή καθαρή φωνή «Σκατά» και πέταξε την

τσάντα της κάτω με δύναμη, με τόση δύναμη που το κινητό της πετάχτηκε έξω, το ίδιο και το κραγιόν της και η ατζέντα της και μια χούφτα ταμπόν, όλα σκόρπισαν στο πεζοδρόμιο. Και μετά, επειδή δεν μπορούσε να κάνει κι αλλιώς, τα μάζεψε και τα ξανάβαλε όλα στην τσάντα της και προχώρησε στο εστιατόριο, να περιμένει τον κ. Στόκτον.

Αργότερα, πίνοντας γουλιά γουλιά το λευκό κρασί της, προσπαθούσε να σκεφτεί πιστευτές δικαιολογίες για να εξηγήσει την απουσία του μνηστήρα της. Και έπιασε τον εαυτό της ν' αναρωτιέται με απόγνωση αν μπορούσε απλά να πει στον κ. Στόκτον ότι ο Ρίτσαρντ είχε πεθάνει.

«Ήταν πολύ ξαφνικό», είπε η Τζέσικα, θυμωμένη, μέσα από τα δόντια της.

Ο Ρίτσαρντ δεν σταμάτησε ούτε μια φορά να σκεφτεί τι έκανε. Ήταν κάτι που δεν περνούσε από το χέρι του, κάτι που δεν μπορούσε να ελέγξει με τη θέλησή του. Κάπου μέσα στο λογικό κομμάτι του μυαλού του, κάποιος –ένας κανονικός, φρόνιμος και μυαλωμένος Ρίτσαρντ Μείχιου– του έλεγε ότι ήταν γελοίος: ότι θα έπρεπε να έχει τηλεφωνήσει στην αστυνομία, να έχει ειδοποιήσει ένα ασθενοφόρο· ότι ήταν επικίνδυνο να σηκώνει έτσι από κάτω ένα άτομο τραυματισμένο· ότι είχε εκνευρίσει πολύ άσχημα την Τζέσικα· ότι θα 'ταν αναγκασμένος να κοιμηθεί στον καναπέ απόψε· ότι είχε καταστρέψει το μοναδικό του καλό κοστούμι· ότι το κορίτσι μύριζε άσχημα, βρομούσε... Αλλά ο Ρίτσαρντ συνέχισε να περπατάει, να βάζει το ένα πόδι μπροστά από το άλλο. Με τα μπράτσα του μουδιασμένα, τη μέση του πονεμένη, αγνοώντας τα βλέμματα που του 'ριχναν οι περαστικοί, συνέχιζε να περπατάει. Και μετά από λίγο έφτασε στο ισόγειο του

κτιρίου, όπου ήταν το σπίτι του, και άρχισε ν' ανεβαίνει τη σκάλα παραπατώντας από το βάρος, κι έφτασε έξω από την πόρτα του, και τότε συνειδητοποίησε ότι είχε αφήσει τα κλειδιά του στο τραπεζάκι της εισόδου...

Το κορίτσι άπλωσε το βρόμικο χέρι του στην πόρτα και την άνοιξε.

Δεν το περίμενα ότι θα χαιρόμουν ποτέ που έφυγα κι άφησα την πόρτα μου ανοιχτή, σκέφτηκε ο Ρίτσαρντ και κλείνοντας την πόρτα πίσω του με το πόδι πήγε το κορίτσι στο κρεβάτι του. Το μπροστινό μέρος του πουκαμίσου του ήταν μούσκεμα στα αίματα.

Έδειχνε μισολιπόθυμη. Τα μάτια της ήταν κλειστά, αλλά τα βλέφαρά της τρεμόπαιζαν. Της έβγαλε το δερμάτινο μπουφάν της. Είχε ένα βαθύ κόψιμο ψηλά στο αριστερό της μπράτσο ως τον ώμο. Ο Ρίτσαρντ πήρε βαθιά ανάσα. «Άκου, θα καλέσω γιατρό», είπε ήρεμα. «Μ' ακούς;»

Τα μάτια της άνοιξαν, διάπλατα, τρομαγμένα. «Όχι, σε παρακαλώ, όχι. Δεν είναι τόσο άσχημο, όσο φαίνεται. Να κοιμηθώ θέλω μόνο. Όχι γιατρούς».

«Μα το χέρι σου... ο ώμος σου...»

«Μια χαρά είμαι. Αύριο. Σε παρακαλώ...» Η φωνή της ήταν ψίθυρος.

«Εεε, τι να πω... εντάξει». Και με τη λογική του να παίρνει ξανά το πάνω χέρι, είπε: «Να σου πω... Μπορώ να σε ρωτήσω...;»

Μα εκείνη είχε ήδη αποκοιμηθεί. Ο Ρίτσαρντ βρήκε ένα παλιό κασκόλ στην ντουλάπα του και της τύλιξε σφιχτά το μπράτσο και τον ώμο· δεν ήθελε να την αφήσει να πεθάνει από αιμορραγία στο κρεβάτι του, πριν προλάβει να φωνάξει γιατρό. Μετά βγήκε από το δωμάτιο στις μύτες των ποδιών του κι έκλεισε πίσω του την πόρτα. Κάθισε στον καναπέ, μπροστά στην τηλεόραση, κι αναρωτήθηκε τι είχε κάνει.